

Wemeldinge, 15 maart 2015, 10.00uur.

Woord van Welkom

Eerste psalm: Psalm 122: 1 en 2

Moment van stilte en inkeer

Bemoediging en groet

Gedachtenis

Zingen: *Lied 536*

Gebed om ontferming

Zingen: *Lied 547: 1, 2, 3 en 6*

Het 40-dagen en Paasproject “Met open handen”

Zingen (*terwijl de kinderen naar de kindernevendienst gaan*):
‘Licht van Pasen’

Gebed bij de opening van het woord

Profetenlezing: Jozua 4: 19 – 5: 1 en 5: 10 - 12

Zingen: *Lied 23c: 1, 2 en 5*

Evangelielezing: Johannes 6: 1 - 15

Zingen: *Lied 383*

Verkondiging

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Als het gaat om het verstaan van de Bijbel hebben we hier in Zeeland natuurlijk een groot voordeel ten opzichte van andere delen van de wereld.

U weet natuurlijk direct wat ik bedoel....?

Die overkanten. Zeeland is sinds het Zeeland is en dat is ongeveer zolang deze Maartenskerk er staat, laten we zeggen een eeuw of acht, een land van overkanten. Land om te leven, om te werken, maar iedere keer weer barrières van water tussen het ene en het andere stuk land. Een land van overkanten. En hoe komt je van de ene naar de andere kant?

Ja sinds, laten we zeggen een halve eeuw gaat dat steeds makkelijker:

dammen en bruggen tussen de eilanden en sinds het begin van deze eeuw ook het genot van de Westerscheldetunnel. En in Zeeuws Vlaanderen kijken we uit naar de opening van de Sluiskiltunnel op 23 mei. Prachtig staaltje vakmanschap van de Civiele Technici onder ons. Overigens aardig om met de moderne tunnelbouw in gedachten eens even associatief door te denken op de Bijbelse doortocht door de Rietzee of Schelfzee en door de Jordaan, waar zomaar ineens een stuk droogvalt om doorheen te gaan. Hoe wonderlijk dat ervaren werd en hoe angstig sommigen ook waren om er doorheen te gaan. Zo zijn er ook mensen die nu tamelijk angstig zijn om door de Westerscheldetunnel te gaan.

Misschien, zo stel ik me in mijn fantasie voor, hadden Mozes en Jozua nog wel een tweede danklied gezongen voor de werking van Gods Geest in de mens en de cultuur als ze wisten van de mogelijkheden die Gods schepselen 30 eeuwen later ontdekt hadden.

Maar goed, Zeeland, land van overkanten. Ik begon ermee te zeggen dat we een voordeel daarmee hebben in het verstaan van die Bijbelse verhalen waar het ook gaat om de overkant. En die verhalen zijn er nog al wat. Vandaag staan er twee op het rooster.

Het verhaal uit Jozua verbindt voor ons het evangelieverhaal van de maaltijd met de grote schare, waar bleek dat schaarste lang niet altijd hoeft te betekenen op en tekort, einde oefening, met de viering van de Pesachmaaltijd, het brengen van het Pesachoffer.

En daarmee zitten we in de diepste verhaal lijn van Israël: Weet je nog? Weet je nog welk verhaal we levend houden? Weet je nog wat het verhaal van de levende God is die ons bevrijdde uit Egypte en ons voerde door de diepte van de Schelfzee? Weet je nog hoe we daarna de weg door de woestijn gingen, wel 40 jaar lang?

En toen was er weer dat water. Het water van de Jordaan. Weer dat verlangen naar de overkant. Naar het land van belofte. Het land van melk en honing.....

Weet je nog....

Zo zullen ook mensen gedacht of gezegd hebben misschien toen ze Jezus hoorden en bezig zagen. Rondtrekkend door en de weg wijzend naar het land van belofte dat hij in zijn tijd Koninkrijk van God noemde.

Weet je nog.... En opnieuw dat water, die overkanten. Jezus werd gedoopt in de Jordaan, kopje onder, en ook hij ging de woestijn in. Geen 40 jaar maar 40 dagen.

Opnieuw dat water, het Meer van Galilea, het Meer waar de Jordaan uitstroomt vanaf de Hermon en daarna weer verder stroomt de woestijn in naar het zuiden, langs Gilgal en de vlakte van Jericho.

Het Meer, het water waar mensen die met Jezus optrokken al hun leven lang in visten en nu leerden ze hoe ze het eens over een andere boeg konden gooien. En ook hoe ze niet alleen vissers van vissen maar ook vissers van mensen konden worden.

De Jordaan, het meer, het water, de overkant, de rustige wateren, de groene weiden aan de oevers, de storm die soms zomaar ineens kan opsteken..... Ja er zijn meer punten waar we in Zeeland een voorsprong zouden kunnen voelen als het gaat om het verstaan van de Bijbelse verhalen....

Inmiddels is, in de gang van het overkoelende evangelieverhaal, een dramatische fase aangebroken in het leven van Jezus. De spanning wordt voelbaar. Aan de ene kant groeit de groep mensen om Jezus heen nog altijd. Mensen van allerlei slag voelen zich aangetrokken tot wat hij zegt en doet, maar tegelijkertijd neemt bij anderen ook de weerstand en de weerzin toe.

Wie denkt hij wel dat hij is? Wat een pretenties. Wordt het niet eens tijd om er voor te zorgen dat er een einde aan komt....

Kortom, de weerstand groeit, donkere wolken beginnen zich samen te pakken rondom Jezus en zijn nieuwe beweging van hoop en gerechtigheid.

In het parallel verhaal in Mattheus wordt dit verhaal ingeleid door woorden die dat sterk typeren. Johannes schrijft alleen maar dat Jezus naar de overkant van het Meer van Galilea ging maar Mattheus schrijft het net iets anders: "Toen Jezus dit hoorde, trok hij zich vandaar terug naar een eenzame plaats, alleen." Dat klinkt misschien niet zo veel anders maar in die paar woorden bij Mattheus zit een heleboel meer verpakt dan je misschien zou vermoeden.

Toen Jezus "dit" hoorde, dat "dit" slaat direct terug op een andere ingrijpende gebeurtenis die zich had voltrokken. Het "dit" is de dood van Johannes de Doper. Johannes met wie Jezus zeer verwant was, in

opvattingen en in verkondiging, Johannes door wie Jezus zich had laten dopen in de Jordaan en van wie hij gezegd had dat het een profeet als Elia was.

Deze Johannes de Doper was nu op een wrede manier gedood. Hij was in de gevangenis onthoofd op bevel van Herodes. En als het zo was dat Johannes, zoals hij zei, de voorbode, de vooraankondiging van de Messias was, wat moest er dan wel onder dit voorteken verstaan worden?

Dramatische ontwikkelingen dus, die bij de mensen die bij Johannes en bij Jezus betrokken waren angst en verslagenheid teweeg gebracht zullen hebben. Angst en verslagenheid wellicht ook bij Jezus zelf.

Opmerkelijk overigens dat deze ingrijpende gebeurtenis van de onthoofding van Johannes wel verteld wordt bij Mattheus en bij Marcus en bij Lucas maar juist niet in het Johannes evangelie, een evangelieboek dat op andere punten juist, staande in de Johanneïsche traditie, de betekenis van Johannes en wat er met hem gebeurd is juist wel tamelijk uitgebreid voor het voetlicht brengt.

Maar goed terug naar het verhaal. Jezus gaat naar de overkant, hij zoekt de stilte, de eenzaamheid op. Het is alsof hij een moment tot zichzelf moet komen, zich een moment moet bezinnen op wat er allemaal gaande is rondom hem heen. Bezinning op de dreiging die steeds groter wordt, bezinning misschien ook op hoe het nu verder moet met de verkondiging van het Koninkrijk van God, de verkondiging van het land van belofte nu één van zijn grote medestanders zo plotseling weggevallen is. En het is dan juist midden in deze situatie dat het verhaal van de vijf broden en de twee vissen zich gaat afspelen. Midden in de dramatiek van het leven wordt de dankzegging en de zegen uitgesproken en wordt het brood gebroken. En.... alsof opnieuw gezegd wil zijn: weet je nog.... Ken je nog de verhalen uit Exodus en Jozua.... er wordt niet vergeten even bij te vermelden: het was niet alleen weer aan een overkant maar ook: Het was kort voor het Joodse Pesachfeest.

Jezus ging naar de overkant van het meer, vermoedelijk, zo stel ik me voor en zo vertellen de andere evangelisten het ook, ging hij met een boot. Maar over het land waren grote groepen mensen hem toch achterna gelopen. 5000 mannen verteld het verhaal en reken maar dat

er ook vrouwen en kinderen bij waren. Mensen van allerlei slag. Zij waren het die hun hoop op hem hadden gevestigd. Want van Jezus van Nazareth wisten ze dat van hem genezing uitging en hij genas daarmee de zieken die eigenlijk niemand meer wilde genezen. Jezus ging om met mensen in de goot die weinig hoop meer hadden en hij gaf ze daarmee weer nieuwe hoop en kracht om te leven. Jezus stelde de misstanden in de samenleving aan de kaak, hij was hoop voor een mengelmoes van volgelingen van allerlei slag.

En deze mensen schrikken dan ook wanneer ze horen van het nieuws van de moord op Johannes de Doper en ze schrikken nu Jezus vertrekt naar een eenzame plek. Wat gebeurt er allemaal? Jezus gaat het toch wel volhouden? Hij moet ons nu toch juist troost geven en ons bemoedigen. Hij gaat toch niet afhaken nu de dreiging sterker wordt? Wie of wat blijft er dan nog over als ook nog Jezus vertrekt. Een laatste persoon waar je op terug kan vallen, hij zal toch niet los laten het werk van zijn handen?

Het moment voor zichzelf, de eenzaamheid, de stilte duren dan ook niet lang voor Jezus, want als hij de mensen weer ziet dan is het opnieuw zijn bewogenheid met mensen, zijn ontfermende liefde die de overhand krijgt. Je zou kunnen zeggen: een kort moment van meditatie, van gebed, van stilte was nodig maar is dan ook weer genoeg. Dan is het weer de gemeenschap die wacht en waar Jezus verbinding mee zoekt. Meditatieve momenten of mag ik zeggen Bijbelstudies en retraites moeten ook niet al te lang duren zou je hier van kunnen leren. Het is wel belangrijk, maar als het niet vrij snel weer de beweging maakt naar de ander, naar je roeping in de wereld dan nou ja, dan blijft het een cirkeltje in zichzelf.

En dat is nou juist wat God niet wil en Jezus ook niet, een cirkeltje in zichzelf blijven. Het gaat om het gemeenschap zoeken. Het gaat om Liefde betoon. En dat blijkt dan ook overduidelijk in de maaltijd die gevierd gaat worden daar aan die oever van het meer.

De liefdevolle ontferming van Jezus, waarin steeds opnieuw de ontferming van God zelf weerspiegeld, wordt concreet gemaakt in de maaltijd waaraan een grote groep mensen deelneemt. De ontferming van God in Christus krijgt concreet vorm en inhoud en zo wordt aan de

leerlingen geleerd hoe ook zij, en hoe dus ook wij op onze beurt vorm en inhoud kunnen geven aan die liefde. Of proberen te geven want zo gemakkelijk is dat nog niet...

En dat gaat dan wel op een verrassend andere wijze dan bijvoorbeeld Filippus, een van de leerlingen, dacht. Filippus gaat in op de vraag van Jezus waar in de buurt een bakker te vinden is en hij denkt misschien aan de sluitingstijden en de afstanden die gelopen moeten worden en hij denkt vooral ook aan het kleine beetje geld dat ze hebben in relatie tot de grote schare mensen. Al zouden we 200 denarie hebben, wat we natuurlijk niet hebben, dan nog zou er niet genoeg zijn...

Maar Andreas kent zijn Rabbi al wat langer en heeft een vermoeden. En een vermoeden wil nog wel eens het begin zijn van een weggetje naar de overkant, een weggetje naar het land van belofte....

Andreas zegt: Er is hier nog een jongen met vijf gerstebroden en twee vissen... Maar – en dan slaat ook de twijfel gelijk weer toe – hoe herkenbaar is dat – maar wat hebben we daaraan voor zoveel mensen...?

Ja nu, als ik het een beetje modern mag zeggen, wordt Jezus getriggerd. Kijk, vijf broden en twee vissen.... Dit wordt mooi. Zo kunnen we leren hoe het er aan de overkant, in het land van belofte, in het Koninkrijk van God aan toe gaat: Je laat elkaar niet los als het crisis wordt, nee je houdt elkaar vast en je deelt met elkaar wat je hebt. De gemeenschap wordt niet ontbonden op het moment dat het er op aan komt, nee de gemeenschap wordt juist sterker aangehaald. Samen wordt het brood gebroken en gedeeld, samen wordt de maaltijd gevierd. De liefdevolle ontferming waarover de verkondiging van het evangelie gaat heeft een geestelijke, een ander zegt misschien een spirituele dimensie, maar is daarnaast ook heel concreet en materieel. Het gaat om het dagelijkse brood. Dat moet gedeeld worden.

Laat de mensen gaan zitten, zegt Jezus. En het brood wordt gebroken en de vis wordt gedeeld en wonder boven wonder.... Er is genoeg voor iedereen. Er was nog over.... twaalf manden. Wat een mooi aantal.

Geven jullie ze te eten, zo geeft Mattheus de woorden van Jezus weer. Woorden van Jezus die tweeduizend jaar later nog steeds klinken als opdracht aan ieder die de volgeling, die leerling van Jezus wil zijn of wil

proberen te zijn. Want zo gemakkelijk is dat nog niet...

Wie dit ook begrepen heeft, en ik heb het voorbeeld hier vaker gebruikt maar ik vind het zo sterk dat ik het opnieuw doe, is de maker van de Mozaïekvloer van het Romaanse kerkje in het plaatsje Tabgha aan het meer van Galilea in Israël. Een aantal malen was ik met een groep in Israël en dit is een van de dingen die mij zijn bijgebleven en altijd weer in mijn gedachten komt bij dit verhaal. Het dorpje Tabgha, aan de noordrand van het meer van Galilea, niet ver van Kapernaum.

Volgens een traditie van eeuwen is dat de plek waar Jezus de vijf broden en twee vissen brak en deelde en daarom wordt op die plek al eeuwen lang aan voor deze gebeurtenis en de betekenis ervan aandacht gevraagd.

Nou ben ik zelf altijd nogal tamelijk nuchter als het er om gaat op welke plaats in Israël nou precies wat gebeurd is. Soms zijn er ook maar wat historische argumenten voor uit de lucht gegrepen, maar toch als je daar doorheen leert kijken zie je wel allerlei plaatsen waar in elk geval inmiddels alweer een eeuwenoude traditie is opgebouwd met aandacht voor een bepaald aspect uit de Bijbelse verhalen, een bepaald aspect van aandacht voor het leven en werk van Jezus.

Tabgha dus bijvoorbeeld, want als je daar nou in het kerkje komt wat daar al vroeg in de geschiedenis van de kerk gebouwd is dan kun als je geluk hebt en het niet al te druk is onder het altaar een schitterende Mozaïekvloer zien. In het Mozaïek zie je de broden en de vissen, alleen als je goed kijkt dan blijkt dat er geen vijf broden maar slechts vier broden zijn afgebeeld.

En als je dan vraagt waarom, waarom vier broden in plaats van vijf? Dan is het antwoord dat altijd gegeven wordt zo eenvoudig als het evangelie zelf: Het vijfde brood is niet hier, het is aan de mensen gegeven om er van rond te delen zodat niemand tekort hoeft te komen. Het evangelie bergt dus overduidelijk een opdracht in zich naar ons toe. Maar daarachter of daarbovenuit klinkt ook een andere laag, een andere betekenis. Want dat dit evangelieverhaal klinkt juist nu we nog maar een paar zondagen verwijderd zijn van het feest van Pasen, een paar weken voordat hier op Witte Donderdag het brood gebroken zal worden en de beker zal rondgaan, dat herinnert ons ook aan de betekenis van Jezus Christus zelf als het 'brood des levens' dat aan de wereld gegeven is. De Messias, Jezus Christus, geeft zichzelf, hij deelt

als het ware zichzelf weg om daarmee het leven te kunnen geven aan wie in hem gelooft.

Al deze verschillende aspecten gaan meeklinken in dit verhaal van de overkant, het verhaal van de 'wonderbare spijziging' zoals we het zijn gaan noemen. Het delen van de vijf broden en de twee vissen zodat er voor niemand tekort was. De gedeelde armoede, de gedeelde misère, die tot een vreugdemaal wordt waarin allerlei verhalen en beelden uit wet en profeten doorklinken, van Jozua en van Jesaja, naamgenoten van Jezus.

De overvloed van het Koninkrijk van God, van het land van belofte dat eens voorgoed zal doorbreken op aarde. Dat is de uiteindelijke zin en het uiteindelijke doel van de geschiedenis. Dat is de belofte, dat het daar naar toe gaat. En deze uiteindelijk zin van de geschiedenis is al werkelijkheid geworden in de gemeenschap van Jezus Christus met de mensen, ook met ons.

In die gemeenschap is er leven, voor nu en voor de tijd die komen gaat
Amen

Zingen: *Lied 653: 1, 2 en 7*

Inzameling van de gaven

De kinderen komen terug in de kerk

Zingen projectlied: *'Met open handen'*

Dienst van de gebeden

Slotlied: *Lied 835: 1, 2 en 4*

Wegzending en Zegen